

OSKAR BRÁZDA

úroveň A, metodický průvodce

I. Vlast mých synů a jejich otce

- **Dokument 1: Sňatek s Čechem**

- 1) Proč se Amelie obávala sňatku s Okim Brázdou?*

Amelie Posse byla Švédka a nevěděla nic o zemi svého budoucího manžela (v dokumentu autorka mluví o „neznámé zemi“). Amelie a Oki se seznámili v Římě, kde v tu chvíli oba dva žili. Amelie se ale domnívala, že se Oki bude chtít jednou vrátit do Čech („Okiho to beznadějně táhlo domů“). V případě jejich společného života by se tedy i Amelie musela do Čech přestěhovat a to ji vůbec nelákalo („neměla k zemi svého budoucího manžela pozitivní vztah a nijak po ní netoužila“).

- 2) Rozumíš jejím obavám, nebo ti připadají zbytečné? Vysvětli svůj názor.*

Zde jsou žáci vyzýváni k vyjádření vlastního názoru, který bude nejspíše vytvořen na základě jejich osobních zkušeností, případně postojů zastávaných v rodině. Odhodlali by se oni v budoucnu k životu s partnerem, který nezná nic nebo jen velmi málo z jejich mateřské kultury? Dokázali by následovat partnera do jeho rodné země? Je přestěhování do jiného státu něco, z čeho je třeba mít obavu? A bylo vůbec nutné, aby Amelie následovala Okiho do jeho vlasti – nebylo by spravedlivější, kdyby se dohodli, že zůstanou v Itálii, kde jsou oba cizinci a kde ani jeden nemá „výhodu domácího prostředí“?

Z odpovědí žáků a případné debaty ovšem nevyplyne žádný jednoznačný závěr, cílem je mimo jiné učit děti vyjádřit kultivovaně své mínění a zdůvodnit ho, zároveň také vyslechnout názory druhých.

- **Dokument 2: Kouzlo české hudby a kuchyně**

- 1) Chutná Amelii česká kuchyně?*

V textu Amelie zmiňuje tradiční české jídlo: pečení (vepřovou nebo husí) s knedlíkem a zelím. Hovoří také o „jiných moučných mysteriích“; zde má zřejmě na mysli - kromě knedlíků - také různé buchty či koláče, kterými se české hospodyňky rády chlubí. Amelie tuto stravu pokládá za „těžkou a vydatnou“ a přiznává, že jí není blížká. Jak sama podotýká, úsilí Čechů vytvořit si vlastní stát

je jí mnohem bližší než česká národní kuchyně („mnohem snáze sdílela jsem jejich politické snahy než toto jídlo“).

Poznámka:

Gastronomie je jedním ze základních prvků národní kultury a podle některých autorů¹ je vedle tradičních svátků obvykle tím, co si migranti v zahraničí nejdéle uchovávají. Zvyk vařit některá národní jídla v rodinách často přetrvává i dlouho poté, kdy už vymizí jazyk.

2) Co považuje Amelie za svůj „klíč“ k české duši? Proč?

Amelie se zde vyznává ke své náklonnosti k hudbě. České a slovenské lidové písně jí umožňují vcítit se do české kultury (písně „mluví bezprostředně k srdci“) a cítit se s Čechy spřízněna („ale ze všeho nejlépe jsem je vždy chápala a sympatizovala s nimi“). Hudba může zprostředkovat národní kulturu i cizincům, kteří nerozumí jazyku (písně „nepotřebují překladů ani vysvětlivek“).

Poznámka:

Hudba byla tím, co Amelii s Oskarem spojovalo i v období, kdy se jinak již odcizili. Během první světové války jim také pomáhala šířit myšlenku samostatného československého státu. V biografii „Amelie Posse-Brázdová“ se např. píše: „V Ameliině „salonu“ se stala účinným prostředkem propagace hudba a zpěv. Krásné moravské a slovenské písně zapůsobily na všechny, „mířily přímou cestou k cíli, otvíraly všechny dveře a probouzely i ta nejblazeovanější srdce“ (AP 1932a, 209-210). Amelie měla doma harmonium i křídlo, Oki hrál na housle a hosté si také někdy přinesli nějaký ten hudební nástroj. Někdy se dokonce mohly tyto nádherné písně provést čtyřhlasně s tenorem Okiho a klavírním doprovodem Amelie.“² Hudební dýchánky pokračovaly u Brázdových i po skončení války a v tu dobu zase zlepšovaly povědomí cizinců o československé kultuře.

• Dokument 3: Vlast mého syna

1) Co označuje výraz „to všecko“ v první větě?

Obecný výraz „to všecko“ se zde vztahuje k činnosti popsané metaforicky v poslední větě: „kámen po kameni stavět budoucí vlast našeho chlapce“. Je zřejmé, že Amelie má na mysli politickou činnost svého manžela (a svou) – jejich rozhodnutí angažovat se v Masarykově projektu vytvořit nezávislý stát Čechů a Slováků.

¹ Např. Galisson, R.: De la langue à la culture par les mots, Clé International, Paris 1991.

² Eva Strömberg Kranz: Amelie Posse-Brázdová. Život spjatý s Československem. Akropolis 2011, str. 129.

2) Co si myslí Amelie o válce? Která činnost jí pomáhá lépe válku snášet?

Amelie válku velmi otevřeně odsuzuje, používá silně emotivní sloveso „nenávidím“ a přímo říká, že se jedná o náročné, těžké, nešťastné období („když už je tak zle“). Tento její postoj je zřejmě dlouhodobý a opakovaně vyjadřovaný, neboť předpokládá, že čtenářům bude známý /„Bozi vědí (a vy to víte též)“/. Zároveň ale v textu naznačuje, že pomáhá-li Čechům a Slovákům tvořit jejich nový, nezávislý stát, dává jí to určitý pocit osvobození: destruktivní válka je využita k budování něčeho nového.

3) Jak ovlivnilo narození syna Ameliiin pohled na snahu Čechů vytvořit si vlastní stát?

Amelie automaticky považuje svého syna za Čecha („mám sama českého synka“). Vznik nezávislého Československa se tím pro ni stává otázkou osobní, neboť se úzce dotýká jejího dítěte („budoucí vlast mého chlapce“). Uvědomuje si, že tato změna ve vztahu k českým záležitostem způsobila, že její zájem o Masarykův projekt je nyní hlubší a intenzivnější („zajímá a uchvacuje mne to ovšem všechno víc než dřív“).

• Dokument 4: Z Říma na zámek Líčkov

1) Pozorně si prohlédni dokumenty 4A, B, C. Potom doplň tabulku.

	ŘÍM	LÍČKOV
Podnebí	„Slunná Itálie“ - Itálie je jižní, přímořský stát, kde je velmi horké léto a zima nebývá tuhá.	Chladné; podzimní mlhy, studené zimy (zámek se těžko vytápěl); Amelie a mladší syn Jan často stonali.
Okolí domova	Střed velkého města, světové kulturní centrum, hlavní město Itálie.	Pole, lesy – zemědělská krajina. V bezprostředním okolí není žádné větší město, jedná se o typicky venkovské prostředí.
Zábava	„Přebohatý kulturní život“ - k Brázdovým přicházeli „umělci, hudebníci“, - Amélii obklopovaly „pozoruhodné osobnosti“.	Velmi obtížné zajít si do divadla, na koncert – vše je daleko. Na Líčkov ale často přijíždějí přátelé (cizinci i Češi), včetně T. G. Masaryka či E. Beneše. Častými hosty jsou umělci.
Hlavní způsob výdělků	Obrazy Oskara Brázdy (především portréty významných a bohatých osobností).	Chmelařství a další zemědělské činnosti.

2) Co myslíš, jak se asi Amelie na Líčkově cítila?

Z předchozích dokumentů vyplývá, že odchod do Československa představoval pro Amelii obrovskou životní změnu. Jak jsme viděli v dokumentu č. 1, už od počátku své známosti s O. Brázdou se tohoto momentu obávala. Je pravda, že mezitím dostala mnoho příležitostí blíže se s Čechy seznámit, poznat jejich zvyky, kuchyni, hudbu... Během první světové války se také sama velmi výrazně angažovala v jejich boji za nezávislost. Přesto však odchod do Československa sama aktivně nijak neplánovala.

Jak zdůrazňuje dokument 4A, Amelie žila v Itálii velmi dlouho (14 let) a život tam jí velmi vyhovoval: horké středomořské klima, kлокot evropského velkoměsta, inspirativní umělecké prostředí. Líčkov byl velmi odlišný, a i když se dokázala nadchnout při zařizování a vybavování zámku, přece jen se tam necítila úplně doma. Drsné podnebí jí v podstatě donutilo trávit zimy mimo domov, v dopise přítelkyním si stěžuje, že ji vesnický život nudí. Věnovala se v té době hodně psaní, na Líčkově vznikly mj. její knihy vzpomínek na Itálii (Slunné zajetí, Pestrá svoboda), ze kterých bylo čerpáno při tvorbě pracovních listů. Na závěr je třeba podotknout, že její rozčarování určitě posílila i skutečnost, že si s manželem přestali rozumět.³

Od žáků zde čekáme krátký text, který shrne údaje zapsané předtím do tabulky. V jejich textech by určitě neměla chybět informace o drsném podnebí Čech a o změnách, kterou s sebou přineslo přestěhování z velkoměsta na venkov. Z dokumentů je také cítit, že změnu vnímala Amelie spíše negativně.

• REFLEXE – Diskuzní pavučina

Diskuzní pavučina je metoda převzatá z programu RWCT (Čtením a psáním ke kritickému myšlení). Žáci se učí vyhledávat argumenty pro podporu různých názorů a diskutovat o nich.

Je manželství s cizincem jiné než manželství dvou lidí stejné národnosti?

A) Vyhlédni si někoho do dvojice a společně si do tabulky připravte několik argumentů pro oba názory.

³ Informace pocházejí z již zmíněné životopisné knihy Evy Strömberg Kranz: Amelie Posse-Brázdová. Život spjatý s Československem. Akropolis 2011.

Dokumenty 1-4 mohou žáky inspirovat například k takovýmto argumentům.

ANO	NE
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Jeden z nich (nebo oba) si musí zvyknout na život v cizí zemi, která může být velmi odlišná např. klimatem.</i> - <i>Musí si zvyknout na kulturu (zvyky, svátky) toho druhého.</i> - <i>Musí se naučit jíst a vařit jiná jídla.</i> - <i>Musí mluvit jazykem toho druhého (nebo jiným, společným jazykem), a to i přesto, že se v něm nedokážou vyjádřit tak přesně jako v rodném jazyce.</i> - <i>Musí řešit mnoho problémů navíc při výchově dětí, např. jakým jazykem budou mluvit, jaké budou mít občanství apod.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Dva lidé se berou, protože se mají rádi. A národnost v tom nakonec nehraje roli.</i> - <i>Manželství vždycky znamená velkou změnu: stěhování, nový denní rytmus atd. – to platí pro všechny páry.</i> - <i>Život ve dvou vždy znamená přizpůsobit se jeden druhému, upravit své zvyky, stravovací návyky z domova apod.</i> - <i>Vícejazyčné rodiny (dvojice) mohou být složeny i z obyvatel jednoho státu. Navíc vícejazyčnost může v některých společnostech vnímána jako něco samozřejmého.</i>

Je možné, že si žáci teď uvědomí i další okolnosti (nevyplývající z dokumentů), na které původně nemysleli. Třeba možné potíže toho z páru, který se přestěhuje do jiné země, s uznáním diplomu či s hledáním kvalifikovaného zaměstnání. Na druhé straně mohou také vidět pozitivní stránky, např. že odchod do zahraničí za partnerem někomu může naopak pomoci změnit svou profesi a věnovat se tomu, co ho zajímá (Viz například knihu Lenky Civade Provence jako sen /Nakladatelství Lidové noviny 2010/. Lenka vystudovala v Praze Vysokou školu ekonomickou, ale díky svému francouzskému manželovi a životě ve Francii odкрыla v sobě umělecký talent a nyní se věnuje malbě a psaní knih.) nebo zvýší životní úroveň rodiny.

Cílem hledání argumentů není najít odpověď na zadanou otázku, ale přemýšlet nad oběma úhly pohledu.

B) Která strana tabulky se ti lépe vyplňovala? Podle toho si zvol skupinu, do které bys chtěl(a) patřit – chceš obhajovat názor ANO, nebo názor NE?

Takto rozdělíme třídu na dvě skupiny. Jedna z nich je připravena hájit názor NE, druhá názor opačný. Necháme žáky, aby si sami zvolili, do které skupiny chtějí patřit.

C) Ve skupině si prohlédněte své argumenty a vyberte ty, které se vám zdají nejsilnější.

Každá skupina se na debatu připraví – projdou si společně všechny argumenty, které jednotliví členové do skupiny přinesli, a roztrídí je.

D) Uspořádejte ve třídě diskuzi, každá skupina obhajuje jeden názor. Nezapomeňte na dvě základní pravidla.

- Nechte nejprve každého řečníka domluvit, pak teprve odpovídejte.*
- Diskutujte slušně.*

Učitel do debaty pokud možno nezasahuje obsahově, jen diskuzi moderuje a dohlíží na to, aby žáci dodržovali dohodnutá pravidla.

E) Sem shrň svůj závěr z debaty.

Každý žák si sám pro sebe vytvoří své shrnutí v několika větách.

II. Strach z internace

- **Dokument 5: Časová osa**

1) **Kdy a jak vstoupila Itálie do války?**

Na počátku války Itálie vyhlásila neutralitu, to znamená, že se nepřiklonila ani k jedné z válčících stran. Až v druhém roce války (v květnu 1915) se do bojů zapojila. Itálie nejprve vystoupila z Trojspolku a několik dní nato svému bývalému spojenci Rakousku-Uhersku vyhlásila válku. Postavila se tak po bok států Dohody.

2) **V jakém vztahu byly české země a Itálie během války?**

Po celou dobu války české země tvořily součást Rakouska-Uherska. A protože Itálie s Rakousko-Uherskem válčila, byli i Češi považováni za nepřátele.

3) **Doplň si do časové osy datum svatby Oskara Brázdy a Amelie Posse. Co myslíš, jaká nálada v té době v Itálii panovala?**

Úkol slohového charakteru. Svatba Oskara a Amelie se konala 29. května 1915, tedy pět dní po vstupu Itálie do války (datum svatby je uvedeno v úvodním textu k části „I. Vlast mých synů a jejich otce“). Od žáků

očekáváme krátkou úvahu, jak to asi v zemi po vyhlášení války vypadalo, zda a jak toto rozhodnutí italské vlády ovlivnilo myšlení a chování lidí.

• Dokument 6: Těžké rozhodování

1) Proč se manželé Brázdovi loučí s přítelem Janem Autengrubem? Kam se chystá odjet?

Český malíř Jan Autengrubr pobýval podobně jako Oskar Brázda delší dobu v Itálii. Poté co se tento stát zapojil do bojů první světové války (vyhlášením války Rakousko-Uhersku), Autengrubr se rozhodoval, zda má zůstat, nebo se vrátit domů, do českých zemí – tedy na území Rakouska-Uherska. Nakonec se rozhodl pro návrat („nyní v poslední chvíli bylo otřeseno jeho rozhodnutí zůstat po vypuknutí války v Itálii...“).

2) Které důvody vedou malíře Jana k odjezdu z Itálie?

Amelie Posse uvádí ve svém textu několik důvodů, které přiměly Jana Autengrubra k odjezdu z Itálie. Jednak měl strach z toho, že bude jako občan nepřátelského státu internován na ostrově Sardinie. Tam mu hrozila malárie („byla tam skoro jistá malárie“) a také se bál, že by nemohl pokračovat v tom, co měl velmi rád - v malování („Uvíváme-li prý v nějakém koncentračním táboře na Sardinii, bude konec malování.“) Z druhé strany se strachoval o životy svých příbuzných žijících v českých zemích, neboť „slyšel hrůzostrašné historie o všech nepříjemnostech a represáliích, jimiž mohly býti doma vystaveny rodiny zběhů.“ V případě, že by zůstal na území nepřátelského státu a nenastoupil do rakouské armády, jak všem mladým mužům prikazovala mobilizační vyhláška, byl by rakousko-uherskou administrativou skutečně považován za zběha.

3) Co myslí Amelie větou, že Autengrubr „byl opravdu tak dobrým Čechem jako každý druhý“?

Češi se v habsburské monarchii necítili v rovnoprávném postavení s německy mluvícími národy a Maďary a požadovali nápravu. Také většinou nesdíleli militantní politiku Rakouska-Uherska a netěšilo je, že vede válku proti jejich slovanským příbuzným (Srbům, Rusům). Ti, kteří žili v zahraničí, tento svůj nesouhlas s jednáním Habsburků vyjádřili velmi razantně hned na počátku války, v létě 1914, například tím, že vstupovali jako dobrovolníci do armád zemí Dohody (rota Nazdar ve Francii, Česká družina v Rusku, českoslovenští dobrovolníci v britském vojsku...) Na tuto skutečnost naráží Amelie Posse ve své poznámce, že Autengrubr „byl opravdu tak dobrým Čechem jako každý druhý“. Být „dobrým Čechem“ tedy znamenalo mít kritický odstup k Rakousko-Uhersku a odmítat jeho politiku vůči českému národu. Svým rozhodnutím vrátit se do vlasti Jan Autengrubr nedává najevo loajalitu k habsburské monarchii, toto rozhodnutí

je ryze osobní a nemá nic společného s jeho politickým smýšlením a přesvědčením, říká Amélie Posse.

SHRNUTÍ: Co hrozilo Čechům, když se rozhodli zůstat v zemi, která bojovala proti Rakousko-Uhersku?

Ze předchozího vyplývá, že postavení Čechů žijících v zemích Dohody a jejich spojenců (Francie, Velká Británie, Rusko, Itálie ...) bylo po vypuknutí války velmi obtížné. Pro jejich vlády byli jednoduše občany nepřátelského státu a tak s nimi bylo i zacházeno. Hrozilo jim vyhnanství, umístění v internačních táborech nebo na izolovaných místech (ostrov Sardinie), kde byly velmi těžké životní podmínky a kde se často šířily závažné nemoci jako malárie či cholera.

Zároveň se tito Češi vystavovali pronásledování ze strany rakousko-uherské justice. Nevrátit se do vlasti a zůstat v zemi nepřitele bylo považováno za zradu, u mužů schopných odvodu pak za dezerci. Rakouské úřady často šikanovaly příbuzné těchto lidí žijící v monarchii.

III. Legenda o první mapě

- **Dokument 7A: Vzpomínka O. Brázdy na pobyt v Londýně v roce 1916**
- **Dokument 7B: Amélie Posse-Brázdová líčí pobyt svého muže v Londýně roku 1916**

1) Určitě jsi poznal(a), že obě vyprávění (dokument A a dokument B) líčí stejnou událost. Byli oba autoři jejím svědkem? Pokud ne, urči, který z nich je očitým pamětníkem. Odkud pravděpodobně bral informace ten druhý?

Z názvů dokumentů vyplývá, že do Londýna za Masarykem odjel jen Oskar Brázda, bez své manželky. Dokument A je pak vyprávěn v 1. osobě jednotného čísla, tzv. ich-formě a z paratextu se dozvídáme, že příběh vyprávěl O. Špecingerovi, autorovi knihy Oskar Brázda, malíř Brázda sám. Špecinger ji v knize uvádí jako citaci Brázdových slov. Druhá ukázka (dokument B) je úryvkem ze vzpomínkové knihy Brázdovy manželky Amélie. Ta tehdy v Londýně nebyla a popisovaných událostí se osobně nezúčastnila. Své informace s největší pravděpodobností čerpala také od O. Brázdy. Na rozdíl od O. Špecingera však Brázdu přímo necituje, ale jeho vzpomínky převyprávěla svými slovy.

2) Do diagramu znač, které detaily příhody uvádějí oba záznamy shodně a v kterých momentech se obě vyprávění liší.

Vennův diagram slouží ke grafickému zaznamenání myšlenek – pomáhá zviditelnit myšlenkové procesy, které se odehrávají, když se pustíme do zkoumání nějaké látky. Je tvořen dvěma částečně se překrývajícími kruhy (může jich být i více). Lze jej použít pro přehlednější znázornění kontrastu myšlenek a jejich styčných oblastí.

Učitel může žáky požádat, aby vyplnili pouze jeden z kruhů (v našem případě tedy někteří žáci zkoumají dokument A a druzí dokument B). Poté lze vytvořit dvojice (skupiny): žáci si porovnají své zápisy a do průniku zaznamenají ty rysy, které jsou společné oběma textům.⁴

Shodné detaily v obou dokumentech:

T. G. Masaryk měl přednášku na univerzitě, O. Brázda se účastnil jako posluchač. V posluchárně seděli ministři. Masaryk využil mapy k tomu, aby posluchače seznámil s obrysy budoucího Československa.

Informace obsažené jen v dokumentu 7A:

Na přednášku Brázdu pozval sám T. G. Masaryk a odjeli tam společně. Posluchačstvo tvořili významní lidé, nejspíše politici, kteří ale nechtěli Masarykově představě budoucího Československa věřit. Když chtěl Masaryk ukázat hranice budoucího státu, Brázdovi se zdálo, že Masarykovi příliš nejde kreslení do mapy. Nabídl mu proto svou pomoc a Masaryk ji přijal. Brázda měl velkou zkušenost kreslením map Rakouska-Uherska, neboť je často maloval pro Štefánika.

Informace obsažené jen v dokumentu 7B:

Na přednášku Brázdu pozvala Masarykova dcera Olga a účastnili se jí spolu. Při přednášce Brázda poprvé slyšel název připravovaného státu: Československo. Masaryk sám namaloval na mapu jeho budoucí obrysy. Významných mužů v posluchárně moc nebylo, většinu publika tvořily starší dámy (ani přítomní muži nebyli z nejmladších). Jediní mladí lidé v posluchárně byli Brázda s Masarykovou dcerou.

3) Navrhni, proč k odlišnostem došlo.

Skutečnost se samozřejmě nikdy nedozvíme, můžeme jen odhadovat. Vzpomínky se liší proto, že O. Brázda vypráví příběh z jiné perspektivy než jeho manželka? Pro O. Brázdu například mohlo být osobně velmi významné, že

⁴ Vytvořeno podle: Temple, Steellová, Meredith: Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Příručka III. Praha 1993.

asistoval Masarykovi při kreslení mapy, jeho žena to mohla považovat za nevýznamnou maličkost, o které není třeba se zmiňovat. Naopak jí mohlo připadat důležité, že v posluchárně seděli sami starší lidé, že tedy československá otázka mladší ročníky příliš nezajímala.

Dalším důvodem, proč se vyprávění liší, může být také časový odstup autorů od událostí. Amélie svůj román napsala počátkem třicátých let, když žila s Brázdou na Líčkově a Masaryk s Benešem i další aktéři prvního odboje byli jejich častými hosty. Při psaní určitě vycházela ze svých deníkových zápisů z období první světové války a z dochovaných dopisů z té doby. Lze předpokládat, že jí manžel své zážitky vyprávěl hned po návratu z Londýna nebo že jí je dokonce vypsál v dopisech z Británie. Naopak O. Brázda vyprávěl O. Špecingerovi o návštěvě Londýna a o své účasti v prvním odboji zřejmě velmi dlouho poté, co se události staly, nejspíše až v druhé polovině dvacátého století. Jeho nespornou devizou je však skutečnost, že se popisovaných událostí – na rozdíl od Amélie – účastnil osobně.

Třetí možností je záměrné přizpůsobování si skutečností. Z jiných pramenů například víme, že O. Brázda měl s Olgou Masarykovou krátký románek, který T. G. Masaryk rázně ukončil, neboť Brázda byl v té době již ženatý. Možná i z tohoto důvodu nechtěl Brázda příliš uvádět, že se přednášky účastnil s Olgou, a nikoliv na osobní pozvání T. G. Masaryka.

Jakékoliv důvody, které žáci uvedou, budou přínosné, neboť cílem tohoto cvičení je uvědomit si, jak podstatně se může osobní líčení téže události lišit. Každá práce s autentickými dokumenty tak pro žáky (stejně jako pro historiky) znamená dávat si veliký pozor na to, co z daného pramene lze bez obav přejmout a jak to dále využít.

4) Které informace z textů je podle tebe možné považovat za hodnověrné?

Žáci by si měli uvědomit, že v tuto chvíli jsou to pouze ty informace, které si zaznamenaly do průniku kruhů. Všechny ostatní by bylo zapotřebí ověřit, např. z korespondence či deníkových záznamů O. Brázdy nebo A. Posse či ze záznamů jiných účastníků (T. G. Masaryka, Olga Masarykové a dalších).

5) Český rozhlas Sever⁵ vysílal rozhovor reportéra s ředitelkou výstavy obrazů Oskara Brázdy. Reportér se mimo jiné paní ředitelky zeptal: „Co je pravdy na tom, že Oskar Brázda namaloval Masarykovi první mapu Československa, není to legenda?“

Jak bys reportérovi odpověděl(-a) ty?

⁵ ČRo Sever, Severočeský atlas, 13. 2. 2010

http://www.rozhlas.cz/sever/severoceskyatlas/_zprava/696234

Skutečně existuje vzpomínka O. Brázdy, ve které se zmiňuje o tom, že v době své londýnské návštěvy T. G. Masaryka roku 1916 zakreslil panu profesorovi do mapy Rakouska-Uherska obrysy budoucího Československa. Stalo se tak během jedné Masarykovy univerzitní přednášky, které se Brázda zúčastnil jako posluchač. Zatím jsme však tuto historku nenašli doloženou v jiném prameni. Navíc musím říci, že O. Brázda ve své vzpomínce neříká, že se jednalo o první mapu Československa, kterou Masaryk kreslil. Takže: je dost možné, že Brázda Masarykovi namaloval mapu Československa, ale ani on, ani nikdo jiný netvrdí, že byla první.

6) *Poslechni si rozhovor. Souhlasíš s odpovědí paní ředitelky?*

Zde je přepis dotyčného úryvku z rozhovoru:

„- Není to legenda, on vlastně v tom období italském, vznikaly v té Itálii jednak československé legie a jednak tam vznikla vlastně taková odnož Československé národní rady a Brázda stál u zrodu obou těchto institucí. A v podstatě jako malíř tam pracoval tak, že navrhoval uniformy legií, navrhoval odznaky a vlastně i první mapy Československa překresloval, spousty map a vlastně angažoval se i jako ilustrátor v časopise, který se jmenoval V boj!, který vydávali vlastně legionáři. Takže on byl skutečně velmi činný a bohužel se teda nepodařilo třeba sehnat nějaký doklady tady k té době, no, což mě dost mrzí.

- Já jsem to právě slyšel tak, že Brázda byl přímo přítomen nějakému jednání Beneše s Masarykem a tam, když viděl, jak se Masaryk pokouší vyznačit hranice budoucího státu, takže Brázda vzal tužku a řekl, pane profesore, já to udělám za vás, jestli dovolíte. To bude asi legenda.

-No, myslím si, že to není legenda, protože pan inženýr Otakar Špecinger, který je znalcem Brázdova díla, vlastně v té své knize o Brázdovi přímo vypisuje jakoby vzpomínku Oskara Brázdy, že opravdu když jednou při nějaké přednášce když teda Masaryk se pokoušel zakreslit mapu, tak Brázda se vlastně ozval, když viděl, že to není příliš umělé, tak vlastně s dovolením požádal pana Masaryka, zda by mu tu mapu nemohl nakreslit radši sám.

- Takže máme to potvrzeno, pojďme do další místnosti."

Žáci by si měli všimnout, že odpověď paní ředitelky není úplně přesná, přehnaná je ale především poslední reakce novináře (argumenty viz předchozí úkol).

7) *Jsi stejně zručný kreslíř (zručná kreslířka) jako Brázda či Masaryk? Zakresli do mapy obrysy Československa.*

V tomto úkolu samozřejmě nejde o to, aby děti do detailu znaly hranice již neexistujícího státu. Doufáme, že je to pro žáky i učitele příležitost zamyslet se nad tím, jak se asi stanovují hranice (podél řek, pohoří, historická hlediska

apod.) a jak možná uvažovali tvůrci Československa. Lehce určíme hranice českých zemí, které jsou i na mapě Rakouska-Uherska zřetelné, větší problém je však se Slovenskem, které nemělo ono historické vymezení jako česká část republiky.

IV. Brázda portrétista

- **Dokument 8**
- **Dokument 9**
- **Dokument 10**

1) Poznáš portrétované muže? Co mají společného?

Dokument 8: Edvard Beneš

Dokument 9: Tomáš Garrigue Masaryk

Dokument 10: Klement Gottwald

Všichni tři byli prezidenty Československa.

2) S kterým / s kterými z nich Oki Brázda spolupracoval během první světové války?

Pouze první dva jmenovaní z trojice (Edvard Beneš a T. G. Masaryk) vedli první československý odboj a s nimi také Brázda spolupracoval. Oba poznal osobně a přátelil se s nimi i po skončení první světové války.

Klement Gottwald prožil první světovou válku jako voják rakousko-uherské armády. Dokonce se prý účastnil i bitvy u Zborova – samozřejmě v rakouské uniformě /další legenda?;-)/.

© ČŠBH, o. s. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního programu Podpora vzdělávání v jazycích národních menšin a multikulturní výchovy v roce 2013.

Mediální partner: Český rozhlas – Radio Praha